

form krzyża w świecie sięgnięto także do liter alfabetu i liczb. I tak grecka litera Ψ – psi, oznaczająca drzewo życia, wskazywała na krzyż. Oprócz tego znany jest w ikonografii chrześcijańskiej tzw. *crux decussata* wywodzący się z rzymskiej liczby X – dziesięć, i mający swą analogię w greckiej literze X – chi, a popularnie zwany krzyżem św. Andrzeja. Izydor z Sewilli (zm. 636 r.) twierdził, że Rzymianie, w przeciwieństwie do Greków, nie łączyli z literami liczb z wyjątkiem liter I oraz X, które zawierały odniesienie do znaku krzyża.

Do grupy ukrytych znaków krzyża we wczesnym chrześcijaństwie niezaprzeczalnie należała kotwica. Jeśli łączono ją z delfinem lub rybą, wtedy oznaczała ukrzyżowanego Chrystusa, szczególnie gdy dodawano jej ramię poprzeczne. Kotwica najogólniej była symbolem nadziei. Pojawiła się już w III w. na gemmach, pierścieniach, często przy napisach na płytach nagrobnych w katakumbach, gdzie była obrazem człowieka wierzącego, który miał nadzieję na zmartwychwstanie. W średniowieczu stosowana była jako atrybut personifikacji cnoty nadziei. Liczne teksty potwierdzają stosowanie symbolu kotwicy w chrześcijaństwie w celu prezentowania określonych treści. Przykładem jest cytat z Listu do Hebrajczyków (6,18n): „...my, którzyśmy się uciekli do uchwycenia za ofiarowanej nadziei. Trzymajmy się jej jako

bezpiecznej i silnej kotwicy duszy, kotwicy, która przenika poza zasłonę”. Z kotwicą łączono symbolikę złowionej i pieczonej na ogniu ryby. Anonimowy autor z okresu partrystycznego w *Komentarzu do Ewangelii Łukasza* opisał spotkanie Chrystusa z apostołami nad Jeziorem Genezaret: „A oni podali Mu kawałek pieczonej ryby: Rybą jest Chrystus. To zaś, że jest pieczona, wskazuje na ogień męki”. W sensie metaforycznym kotwica w kształcie krzyża była także hakiem umieszczonym na wędce, której użył Chrystus, aby złowić Lewiatana będącego symbolem Szatana. Nawiązał do tego Cezary z Arles (zm. 542 r.), gdy pisał: „Przez krzyż został zniszczony cyrograf grzechu i wroga potęga, która została jakby zwabiona wędką krzyża i została złapana”. Spokrewnionym z kotwicą symbolem krzyża (zwłaszcza treściowo) był trójząb w różny sposób łączony formalnie z rybą albo delfinem. We wczesnochrześcijańskim piśmiennictwie Chrystus bywał porównywany do ryby i delfina, a w sztuce ukazywany jako ryba – najczęściej delfin, niosący na swym grzbiecie Arkę Kościoła. Z kolei ryba z koszem wypełnionym chlebem przywoływała Eucharystię. Chrystus nazywany był nie tylko rybą, lecz także rybakiem i jako taki znany jest w ikonografii. Od końca II w. w pierwotnym Kościele greckie słowo ichtys (ΙΧΘΥΣ) – ryba, stanowiło akrostych rozpoznawczy, którym posługiwali się chrześcijanie. Rozwinięty zawierał podstawową prawdę o Chrystusie Zbawicielu:

Ἰησοῦς (Iēsoûs) – Jezus
Χριστός (Christós) – Chrystus
Θεοῦ (Theoû) – Boga
Υἱός (Hyiós) – Syn
Σωτήρ (Sōtēr) – Zbawiciel.

Informator

Gazetka parafii pw. św. Ojca Pio w Zdzeszowicach

R. VIII: 2021, nr 10 (385)

7 marca 2021 r.

W naszych wielkopostnych refleksjach, związanych w tym roku z tematyką krzyża, dziś zatrzymujemy się nad znakami zastępczymi, które poprzedzały stosowanie krzyża jako znaku zbawczej męki Chrystusa. Były to tzw. krzyże ukryte (*cruces dissimulatae*). Nie wszystkie jednak figury można utożsamiać z krzyżami ukrytymi. O znakach tych pisał m.in. św. Klemens Aleksandryjski. Godził się on na używanie przez chrześcijan na pierścieniach pieczętnych motywów zgodnych z etyką chrześcijańską, na przykład gołąbka, ryb, statku, liry, kotwicy. Stały się one, oprócz gołąbka, pierwszymi znakami dla krzyża ukrytego. Z czasem za takie zostały również uznane: orant, pług, siekiera, ryba oraz monogramy Chrystusa. Te ostatnie stanowią ciekawą grupę symboli, stosowanych nawet w dzisiejszych czasach. Zgodnie z definicją monogram jest znakiem powstałym z połączenia dwu lub kilku liter, najczęściej początkowych, jakiegoś słowa, imienia lub nazwiska. Najbardziej upowszechnił się tak zwany monogram Konstantyna złożony z liter chi – X oraz rho – P określany także jako chryzmon. Dominował on przede wszystkim w IV w. i przyjmował różne formy, między innymi w połączeniu z literami alfa i omega, i był zamieszczany na różnych

budowlach publicznych, kościołach, sarkofagach, lampkach oliwnych, szatach, przyborach domowych itd. Oprócz tego włączano go w inskrypcje na płytach nagrobnych z towarzyszącą mu rybą, gołębicą czy gałązką palmową. Inną odmianą chrystogramu tworzone przez połączenie pierwszej litery I (jota) z imienia Jezus, oraz X (chi) – z imienia Chrystus. Pochodzenie tych znaków, zastępujących krzyż lub imię Chrystusa, nie zawsze było i jest dziś zrozumiałe. W poszukiwaniu symbolicznych

Szczegół Sarkofagu Domatilla, Rzym, IV w.

Porządek Mszy św. i nabożeństw

7 marca – III NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU

- 8.00 – za † męża Stefana Nitka w 1. rocznicę śmierci i †† z pokrewieństwa
- 10.30 – za † męża i ojca Bernarda Kwoczałę, rodziców Agnieszkę i Pawła Gabor, †† teściów Jana i Katarzynę Kwoczała, †† z rodzin Gabor i Kwoczała oraz dusze w czyśćcu cierpiące
- 17.15 – *Gorzkie żale* z kazaniem pasyjnym
- 18.00 – za † żonę i mamę Bogusławę Seiffert w 3. rocznicę śmierci, †† rodziców i teściów, †† braci, †† siostry oraz †† z pokrewieństwa

8 marca – poniedziałek

- 18.00 – za † Norberta Metnera [ofiarowana od rodziny Drejka]

9 marca – wtorek

- 18.00 – za †† Marię i Ewalda Tkocz [ofiarowana od koleżanki]

10 marca – środa

- 7.00 – w intencji Parafian

11 marca – czwartek

- 18.00 – za † Jana Rosoła [ofiarowana od rodziny Domoradzkich]

12 marca – piątek

- 17.15 – *Droga krzyżowa*
- 18.00 – a † siostrę Elżbietę Bienia, † jej córkę Krystynę, †† braci Edmunda, Franciszka i Józefa, † męża Gerharda oraz †† z pokrewieństwa

13 marca – sobota

- 8.00 – w intencji Parafian
- 18.00 – za † matkę Agnieszkę w 17. rocznicę śmierci, †† jej rodziców, † brata oraz dusze w czyśćcu cierpiące

14 marca – IV NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU

- 8.00 – za †† rodziców Kazimierę i Albina, † siostrę Janinę, †† dziadków oraz dusze w czyśćcu cierpiące
- 10.30 – za † Alfreda Szenkel w 2. rocznicę śmierci oraz †† z pokrewieństwa z obu stron dusze w czyśćcu cierpiące

17.15 – *Gorzkie żale* z kazaniem pasyjnym

18.00 – za † męża i ojca Huberta Szulca, †† rodziców i teściów, † brata i † bratową, † siostrę oraz †† z pokrewieństwa

Ogłoszenia parafialne

- Dzisiaj zapraszam na nabożeństwo *Gorzkich żali* z kazaniem pasyjnym – rozpoczyna się ono o godz. 17.15.
- We wtorek po Mszy św. wieczornej, tj. o godz. 18.45, odbędzie się w naszym kościele spotkanie Parafialnego Zespołu Caritas.
- W czwartek podczas wieczornej Mszy św. (przed epidemią była to tzw. Msza św. szkolna) zostaną poświęcone różańce, które uroczyste wręczymy dzieciom przygotowującym się do Pierwszej Komunii świętej. Msza św. odbędzie się przy zachowaniu wymogów i ograniczeń sanitarnych i nie jest obowiązkowa. Dzieci, których rodzice nie wyrażą zgody na przyjscie do kościoła otrzymają różańce przy innej okazji.
- W piątek o godz. 17.15 zachęcam do udziału w wielkopostnym nabożeństwie *Droga krzyżowa*. Przypominam jednocześnie o możliwości zyskania odpustu zupełnego, który związany jest z tym nabożeństwem, a także z odmawianą w piątki Wielkiego Postu modlitwą *Oto ja, dobry i najśrodszy Jezu*.
- Zapowiedzi przedślubne: Katarzyna Wilkus z Krępczej i Dariusz Śmieja ze Zdieszowic — zapowiedź I.
- Dzisiejsza kolekta jest przeznaczona na bieżące utrzymanie naszej parafii, zaś w przyszłą niedzielę kolekta będzie przeznaczona na prowadzony w parafialnych obiektach remont. Bardzo serdecznie dziękuję za wszystkie ofiary.
- **Rekolekcje parafialne – zapowiedź!** Uwzględniając obowiązujący reżim sanitarny, a zarazem zgodnie z Dekretem Biskupa Opolskiego wskazującym na taką możliwość, zachęcam do zaplanowania w dniach od 18 do 21 marca br. czasu na parafialne rekolekcje wielkopostne. Dla zapewnienia bezpieczeństwa i spełnienia wymogów będą miały nieco inny porządek: nie będzie nauk stanowych, a w zamian za nie będzie więcej Mszy św. z naukami ogólnymi. Plan rekolekcji: **w czwartek** (18 marca) – Msze św. o godz. 16.30 i 18.00; **w piątek** – Msze św. o godz. 9.00 i 18.00 oraz *Droga krzyżowa* z nauką o godz. 16.30; **w sobotę** – Msze św. o godz. 9.00, 16.30 i 18.00; **w niedzielę** dodatkowa Msza św. o godz. 16.00. Rekolekcjonistą będzie o. dr Błażej Kurowski OFM, wieloletni prowincjał Prowincji św. Jądwiży Zakonu Braci Mniejszych, gwardian i kustosz sanktuarium na Górze Świętej Anny, aktualnie Wikariusz Biskupi ds. Życia Konsekrwanego naszej diecezji.

Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Ojca Pio; ul. Słowackiego 1, 47-330 Zdieszowice
tel. 77 483 40 93; www.pio-zdzieszowice.pl; Kancelaria parafialna czynna:
poniedziałki i czwartki od 16.00 do 17.00, wtorki i piątki od 9.00 do 10.00